Siiraa-Lakk.21

Description

Isiniif amanti keessantu jira, anaafis amanti kiyyatu jira
Yommuu mushrikoonni ciminnaa fi jabeenya Muslimoonni amanti isaanii irratti qaban argan, amanti isaanii irraa duubatti deebisuun akka hin dandaâ€™amne abdii kutuu jalqaban. Garuu karaa gowwummaa fi hanqinna yaada isaanii agarsiisu hordofuu jalqaban. Gara Nabiyyii (SAW)namoota akka Aswad ibn Abdul Muxxalib, Waliid ibn Mughiirah, Umayyah ibn Khalaf, Al-Aas ibn Waaâ€™il erguun akkana jedhan, â€œYaa Muhammad! Koottu waan ati gabbartu nutis haa gabbarru. Atis wanta nuti gabbarru ni gabbarta. Nu fi atis dhimmicha keessatti waliin haa hirmaannu. Kan ati gabbartu wanta nuti gabbaruu caalaa gaarii yoo taâ€™e, nuti isarraa qooda keenya fudhanna. Wanti nuti gabbarru wanta ati gabbartu kan caalu yoo taâ€™e, ati qoode kee isarraa fudhatta.â€• Kana ilaalchisee Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa suurah buuse:

قُلْ يَٰٓأَيُّهَا ٱلْكَٰفِرُونَ ١ لَآ أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ٢ وَلَآ أَنتُمْ عَٰبِدُونَ مَآ أَعْبُدُ ٣ وَلَآ
أَنَا۠ عَابِدٌ مَّا عَبَدتُّمْ ٤ وَلَآ أَنتُمْ عَٰبِدُونَ مَآ أَعْبُدُ ٥ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِىَ دِينِ ٦

(1)-Jedhi, â€œYaa Kaafiroota! (2)-Wanta isin gabbartan ani hin gabbaru. (3)-Isinis gabbartoota wanta ani gabbaruu miti. (4)-Anis gabbaraa wanta isin gabbartanii miti. (5)-Isinis gabbartoota wanta ani gabbaruu miti. (6)-Isiniif amanti keessantu jira, anaafis amanti kiyyatu jira.â€• Suuratu Al-Kaafiruun 109:1-6

â€œ**Kaafirootaâ€•** Warroota Rabbitti kafaran ykn isa waliin wanta biraa gabbaran. Kanneen akka Mushrikoota, Kiristaanota, Yahuudota, waaqefataa, Budistoota fi kkf. Gabaabumatti, Islaaman ala amanti biraa warroota hordofan.

â€œWanta isin gabbartan ani hin gabbaru.â€• Kana jechuun taabota, sanama fi uumamtoota biroo isin gabbartan (waaqefattan) ani hin gabbaru. **â€œIsinis gabbartoota wanta ani gabbaruu miti.â€•** kana jechuun Rabbii ani gabbaraa jiru isin gabbaraa hin jirtan. Sababni isaas, ibaada (gabbarri) keessan Rabbiif waan hin qulqullessinee fi waan wanta biraa Isa waliin gabbartaniif ibaadan keessan ibaada hin jedhamu.[1] Rabbiin waliin taabota fi uumamtoota biroo gabbartu. â€œ**(4)-Anis gabbaraa wanta isin gabbartanii miti.â€•** kana jechuun akkaata isin ibaada ittiin hojjattaniin hin hojjadhu. Akkaata Rabbiin itti ajajee, jaallatuu fi itti gammaduun Isa gabbara.

(5)-Isinis gabbartoota wanta ani gabbaruu miti.â€• kana jechuun gabbarrii (ibaada) Isaa keessatti ajaja Rabbii fi seera Isaa hordofaa hin jirtan. Kana irra, fedhii qullaa keessaniin wanta biraa uumtanii jirtu. Kuni akkuma Rabbiin jedhe:

â€œ**Seâ€™aa (tilmaama) fi waan lubbuun isaanii feetu qofa hordofu. Dhugumatti qajeelfamni Gooftaa isaanii irraa isaanitti dhufee jira.â€•** (Suuratu An-Najm 53:23)

â€œ(6)-Isiniif amanti keessantu jira, anaafis amanti kiyyatu jira.â€• Kuni akkuma Rabbiin jedhe: â€œYoo si kijibsiisan, â€œ**Anaaf dalagaa kiyyatu jira, isiniifis dalagaa keessantu jira. Isin waan ani dalagu irraa qulqulluudha, anis waan isin dalagdan irraa qulqulluudha.â€• Jedhi**. (Suuratu Yuunus 10:41)[2]

Suuratu Kaafiruun karaan haqaa tokko qofa akka taâ€™e sirritti ibsite. Karaan haqaa kunis Rabbii Gooftaa aalamaa taâ€™e qofa gabbaruudha. Rabbiin subhaanahu suurah tana buusun haqaa fi soba, ifaa fi dukkana jidduu tuqaan wal-qunnamtii akka hin jirre ni murteesse. Amantin kaafironni irra jiranii fi Islaamni guutumaan guututti gargar kan taâ€™aniidha. Amantiin kaafirootaa Rabbii oltaâ€™aa waliin waan biraa gabbaruu irratti kan hundaaâ€™edha. Faallaa kanaa, Islaamni immoo Rabbii Tokkicha qofa gabbaruu irratti kan hundaaâ€™edha. Garaagarummaan isaanii akka samii fi dachiiti. Hundeemaa wanti baaxila (soba) irratti hundaaâ€™e fi wanti haqa irratti hundaaâ€™e akkamitti walitti galuu fi wal fakkaachu dandaâ€™uu? Kanarraa kaâ€™uun Islaamaan ala amantiwwan addunyaa hundi baaxila (soba) akka taâ€™an hubachuun ni dandaâ€™ama.

Gareen jalqabaa Nabiyyii waliin walii galuu erga dadhabanii booda gareen lammataa namoota kanniin of keessaa qabu ni dhufe: Abdullah ibn Abi Umayyah, Waliid ibn Mughiirah, Mukraz ibn Hafs, Amr ibn Abdullah ibn Abi Qays, Aas ibn Aamir. Gareen kuni gara Nabiyyii (SAW) dhufuun Qurâ€™aana irraa keeyyattota isaan dallansisuu keessumaayyu wanta gabbaran kan balaalefatu akka haaqu gaafatan. Rabbiinis gaafi isaanitiif deebii jala muraa buuse:

﴿وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَايَاتُنَا بَيِّنَٰتٍ قَالَ ٱلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَآءَنَا ٱئْتِ بِقُرْءَانٍ
غَيْرِ هَٰذَآ أَوْ بَدِّلْهُ ۚ قُلْ مَا يَكُونُ لِيٓ أَنْ أُبَدِّلَهُۥ مِن تِلْقَآيِٕ نَفْسِيٓ ۖ إِنْ أَتَّبِعُ
إِلَّا مَا يُوحَىٰٓ إِلَيَّ ۖ إِنِّيٓ أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ١٥﴾

â€œYommuu keeyyattoonni Keenya ifa taâ€™uun isaan irratti dubbifaman, isaan qunnamti Keenya hin sodaanne ni jedhan, â€œKanaan ala Qurâ€™aana biraa fidi yookiin isa jijjiri.â€• Jedhi, â€œAni of biraa isa jijjiruun naaf hin taâ€™u. Wanta natti wahyi godhamu malee homaa hin hordofu. Ani Gooftaa kiyya yoo faallesse, dhugumatti adabbii Guyyaa Guddaa sodaadha.â€• Suuratu Yuunus 10:15

Yommuu keeyyattoonni Qurâ€™aanaa Rabbii oltaâ€™aa irraa buâ€™un mushrikoota Makkaa irratti haala ifa taâ€™een dubbifaman, Guyyaa Murtii Rabbii oltaâ€™aan qunnamu waan hin amanneef warroonni azaaba (adabbii) Isaa hin sodaanne, Ergamaan ni jedhan: **â€œKanaan ala Qurâ€™aana biraa fidi yookiin isa jijjiri.â€•**

Qurâ€™aana kanaan ala wanti biraa isaan barbaadan Qurâ€™aana fedhii isaaniitiin walitti galuudha. Akkasumas jijjirraan isaan barbaadan aayata isaan aarsu fi dallansuu aayata isaan gammachisuun bakka akka buusudha. Aayaanni isaan barbaadan aayaata baaxila isaanii dhugoomsanii fi fedhii isaanii guutaniidha.

Jedhi, â€œAni of biraa isa jijjiruun naaf hin taâ€™u. Wanta natti wahyi godhamu malee homaa hin hordofu. Ani Gooftaa kiyya yoo faallesse, dhugumatti adabbii Guyyaa Guddaa sodaadha.â€•

Kana jechuun Yaa Muhammad (SAW) isaaniin akkana jedhe: Dhugumatti Qurâ€™aanni kuni Kalaama (dubbii) Gooftaa kiyyaati. Qurâ€™aana keessaa wanti na biraa taâ€™e tokkollee hin jiru. Jecha fi hojii kiyyaa miti. Wanta isarraa dubbisu fedhii nafsee tiyyaatin homaa jijjiruu hin dandaâ€™u. Sababni isaas, Gooftaan kiyya kanarratti na hin dandeessisu. Qurâ€™aana dubbisuu keessatti wanta Gooftaa kiyyarraa natti buâ€™ee malee homaa hin hordofu. Osoo isarraa wanta tokko jijjiruuf yaale, silaa Gooftaa kiyya kan faallessu taâ€™a. Sababni isaas, kana keessatti Inni naaf hin hayyamne. Dhugumatti yoo Gooftaa kiyya faallessee fi ajaja Isaa dide, azaaba Guyyaa garmalee Guddaa taâ€™e sodaadha. Sababni isaas, Qurâ€™aana keessatti waa jijjiruun Rabbii oltaâ€™aa irratti soba uumudha.[3] Soba Isarratti uumuun immoo yakkaa guddaa azaaba cimaatti nama geessudha.

Qureeshonni gara Nabiyyii (SAW) deddeebiâ€™uun kaayyoo isaa irraa akka gadi buâ€™uuf wanti isaan barbaadan hundi jalaa fashalaaâ€™e. Akkuma irrannatti hubatamuu, gadi buâ€™iinsi isaan jalqaba irratti barbaadan gadi buâ€™iinsa lammata irratti gaafatan caala. Jalqaba Nabiyyiin isaan waliin sanama isaanii akka gabbaru barbaadan. Yommuu Nabiyyiin kana didu, Qurâ€™aana irraa waa akka jijjiruu barbaadan. Dhugumatti gaafin jalqabaa kan lammataa caalaa guddaadha. Akkasumas, tooftaan biraa Qureeshonni fayyadaman, namoota garee keessa jiran ni jijjiran. Waliid ibn Mughiiraa malee namooni garee jalqabaa keessa jiran namoota garee lammataa keessa jiran irraa garagara. Sababni kana godhanis, sammuu garagaraa jijjiranii itti fayyadamuun Nabiyyi amansiisu abdatan.

Seenaa kana keessa aalimmanii fi daaâ€™iwwaniif barnoota guddaatu jira. Namni tokko Islaama irraa dhimma xiqqoollee osoo taate, irraa gadi buâ€™uu hin qabu. Keessumaayyu yeroo ammaa kana hayyoonni fi daaâ€™iwwan kennaa isaaniif dhiyaatuf deebii deebisuun duratti garmalee of eeggachu qabu. Sababni isaas, diinonni Islaamaa qaruutee taâ€™aa fi namoota beekkamoo sossobuuf karaa al-kallatiitii fayyadamaa jiru. Namtichi warra Dhiyaa Richard B.Mitchel jedhamu akkamitti sochi Islaamaa akka laaffisan yaadota lafa kaaâ€™e. Yaadota sanniin keessaa: hayyootaa fi daaâ€™iwan keessaa nama gowwoomsu barbaadan hojii kafaltii guddaa qabu isaaniif kennuun namoota barsiisuuf akka of hin xamanne gochuu. Piroojekti Islaamaa jechuun wanta faaydan guddaan keessa hin jirre irratti yeroo fi humna isaanii akka fixan gochuu. Akkasumas, daldala buâ€™aan guddaan keessa jira jedhame yaaddamuun isaan xamadudha.

Kuni tooftaalee diinonni Islaamaa osoo isaanitti hin beekkamin itti fayyadamaa jiraniidha. Laa hawlaa walaa quwwata illaa billah

---

Kitaabban Wabii:

[1] Tafsiiru Saâ€™adii-fuula 1106
[2] Tafsiiru Ibn Kasiir- 7/677-678
[3] Maâ€™aariju tafakkuri wa daqaaâ€™iqu tadabburi-10/63-64

As-Siiratu Nabawiyyatiâ€“fuula-173-175, Alii Muhammad Sallaabi, Noble Life of The Prophet [English] 1/437-441

Date Created
October 25, 2019
Author
admin